

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.208/2023/3.

A felperes:

(felperes neve) (tartózkodási helye: X bv. intézett)

A felperes képviselője:

Dr. Szabó Gábor ügyvéd ((ügyvéd címe).)

Az alperes:

Y Fegyház és Börtön (címe.)

Az alperes képviselője:

Dr. Réfy Vilmos ügyvéd (ügyvéd 2. címe)

A per tárgya:

emberi méltóság megsértésének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kecskeméti Törvényszék 4.P.21.614/2022/13.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

felperes, 4.P.21.614/2022/14.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy a 2013. január 22-től 2013. március 21-ig és a 2013. május 14-től 2013. május 30-ig tartó fogvatartása során az elhelyezésére szolgáló zárkában az egy főre jutó mozgástér nem érte el a 3 m²-t, a wc-t függönnyel választotta le és nem biztosította hozzá a szükséges tisztítószert.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 225.000 (kettőszázhuszonötezer) forint elsőfokú és 85.000 (nyolcvanötezer) forint másodfokú perköltséget.

A meg nem fizetett 36.000 (harminchatezer) forint elsőfokú és 48.000 (negyvennyolcezer) forint másodfokú eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] A felperes a fogvatartása alatt 2013. január 22-től március 21-ig, majd 2013. május 14-től 30-ig az alperes büntetés-végrehajtási intézet olyan zárkájában volt elhelyezve, ahol az egy főre jutó mozgástér nem érte el a 3 m²-t, a wc függönyös kialakítású volt, szellőzése nem volt megoldott és amelynek tisztításához az alperes nem biztosította a szükséges tisztítószeret.

A kereset és az ellenkérelem

[2] A felperes keresetében emberi méltósága megsértésének megállapítását kérte arra hivatkozással, hogy az alperes a megjelölt időszakokban a fogvatartásának helyszínéül szolgáló zárkákban nem biztosította a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII.12.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 137. § (1) bekezdésében előírt egy főre jutó minimális mozgástér; a wc függönnyel volt elválasztva a zárka többi részétől, így megfelelő szellőzése nem volt megoldott, ami sérti a R. 135. §-a szerinti követelményt, és a szükséges tisztítószeret sem biztosította. Jogi indokai között hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 84. § (1) bekezdés a) pontjára, továbbá az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményre, az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 3. cikkére, továbbá Magyarország Alaptörvénye I-III. cikkeire. Perköltsége megállapítását az általa csatolt megbízási szerződésben rögzítettek alapján kérte: az óradíját 20.000 forintban, a tárgyaláson való megjelenés díját 65.000 forintban határozta meg. A megbízás felvételére, adatelemzésre, a kereset összeállítására és az elektronikus rendszerbe való feltöltésére, valamint utólagos ügyfélkonzultációra összesen 7 óra, az ellenkérelem tanulmányozására és válaszirat készítésére 4 óra időszükségletet kért figyelembe venni azzal, hogy minden megkezdett órára a teljes óradíj felszámítását igényelte.

[3] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Elsődlegesen elévülési kifogással élt. Másodlagos védekezésében ugyan nem vitatta, hogy a jogsértés az állított módon megvalósult, azonban hangsúlyozta, a felperes a (Z.) Fegyház és Börtönben kártalanítási eljárást kezdeményezett, amelyben ha részesült, a jogsértés megállapításának anyagi jogi indokai már nem állnak fenn. Az előterjesztett perköltségigényt eltúlzottnak tartotta: kifejtette, a felperes jogi képviselője útján már négy ízben nyújtott be azonos tárgyú keresetet egymással megegyező hivatkozásokra alapítva, ezért a rövidebb munkaidő-ráfordítás a megjelöltnél alacsonyabb összegű perköltség megítélését indokolja.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[4] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 30.000 forint perköltséget, továbbá az állam javára 36.000 forint eljárási illetéket.

[5] Határozatának indokolásában előrebocsátotta, hogy az alperes nem vitatta a jogsértés megvalósulását, az előadott tények pedig a személyhez fűződő jogok körében értékelhetők. Mivel azonban az elévülési kifogás elbírálása megelőzi az érdemi vizsgáldást, elsődlegesen ebben a körben fejtette ki érveit. Rámutatott, a felperes a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltak szerint igényelheti a jogsértés megtörténtének bírósági

megállapítását. Megjegyezte, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény (Ptk.) hasonló tartalommal szabályozza a jogsértés jogkövetkezményeinek levonását az elévülési időn belül. Lényegesnek azt tartotta, hogy a személyiségi jogok megsértése kötelmi jogviszonyt keletkeztet a felek között, amelyre a régi Ptk. 326. § (1) bekezdése szerinti elévülési szabály alkalmazandó. Ezt vizsgálva megállapította, hogy az elévülés a felperes által jogsértőnek vélt időszak 2013. május 30-i lezárultával vette kezdetét, követelése ekkor vált esedékessé, bírósági úton érvényesíthetővé. Miután keresetét az 5 éves elévülési időn túl terjesztette elő, a követelés a régi Ptk. 325. § (1) bekezdése szerint elévült, érdemben nem vizsgálható.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[6] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását és a keresetének helytadó döntés meghozatalát kérte. Az elsőfokú eljárásban felmerült költségeit a csatolt megbízási szerződés alapján 275.000 forintban, másodfokú perköltségét 85.000 forintban jelölte meg. Érvelése szerint a követelése nem évült el, a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja ugyanis olyan önálló, objektív alapú jogkövetkezmény, amely a személyiségi jog, mint abszolút szerkezetű jog természetéből adódóan kivételt képez az elévülés általános szabálya alól. Álláspontjának alátámasztásaként több eseti döntésre utalt, idézte azok tartalmát (Fővárosi Törvényszék P.21.203/2017/13., Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.707/2010/5., Győri Ítéltábla Pf.I.20.144/2011/7.). Ezek lényege szerint csak a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja szerinti szubjektív jogkövetkezmény, azaz a kártérítési követelés évülhet el, a 84. § (1) bekezdés a)-d) pontjaiban meghatározott objektív jogkövetkezmények esetén ez a szabály nem alkalmazható. Egyebekben utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság a tényállásból téves jogkövetkeztetést vont le.

[7] Részletezte az igényelt elsőfokú perköltségét. A keresetlevél összeállítására, az ellenkérelem megismerésére 6 munkaóra figyelembevételével 100.000 forintot, a válaszirat elkészítése kapcsán 2 óra időszükséglet alapulvételével 40.000 forintot, a tárgyaláson való megjelenéssel összefüggésben 65.000 forintot igényelt. Kérte megtéríteni a felperes előállításának 50.000 forintos költségét. Másodfokú perköltségét a megbízási szerződésben írtak szerint kérte meghatározni.

[8] Az alperes nem terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet.

Az ítéltábla döntése és annak indokai

[9] A fellebbezés alapos.

[10] Az elsőfokú bíróság érdemben nem vizsgálta a keresetet, mert megalapozottnak ítélte az alperes elévülési kifogását. A felperes fellebbezésében fenntartotta azt az álláspontját, hogy nincs jogszabályi akadálya igénye bírósági úton való érvényesítésének.

[11] Az elsőfokú bíróság helyesen vizsgálta elsőként az alperes által a régi Ptk. 324. § (1) bekezdése alapján előterjesztett elévülési kifogást (Kúria Pfv.20.779/2012/3., megjelent: BH2013. 189. I.), mert az elévült követelést – a régi Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében – bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

[12] A régi Ptk. 75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, e jogok a törvény védelme alatt állnak. Az abszolút szerkezetű jogviszony a konkrét jogsértéssel válik relatívvá a jogosult és a jogsértő között. Főszabály szerint a személyhez fűződő jogok körébe tartozó bármely jog sérelmét eredményező

magatartás jogellenes, amit azonban a jogszabály felhatalmazása kizár. Az e jogában sértett személy kérheti a bíróságtól – egyebek mellett – a jogsértés megtörténtének megállapítását [régi Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pont]. Az erre irányuló igény felróhatóságtól függetlenül, pusztán a jogsértéssel megalapozott, a megállapításra önmagában a jogsértő magatartás alapot teremt.

[13] A személyiségvédelmi jogviszony abszolút – mindenki számára kötelezettséget teremtő – szerkezetére figyelemmel a személyhez fűződő jogok megsértésének objektív szankciói iránti igények nem évülnek el. Az abszolút érvényű jog természetéből ugyanis az következik, hogy megsértése esetén a törvény által biztosított felróhatóságtól független szankciók alkalmazása nem köthető határidőhöz, az ilyen típusú jogvédelem biztosítása időhatár nélküli követelmény. Ez az indoka annak, hogy a polgári jog elévülésre vonatkozó szabályai ezen a területen nem érvényesülhetnek, tehát ahogyan a személyhez fűződő jogsértés miatti objektív szankciók érvényesíthetősége nem függ a jogsértő fél felróhatóságától, ugyanúgy nem képezheti az erre irányuló igényérvényesítés akadályát az időmúlás (hasonlóan: Kúria Pfv.III.20.322/2019/7.). A bírói gyakorlat egységes abban, hogy az elévülés csak a szubjektív jogkövetkezmény tekintetében értelmezhető és vizsgálható a kártérítésre irányadó általános szabályok alapján. Erre figyelemmel téves az elsőfokú bíróság elévülés kapcsán elfoglalt álláspontja, a fellebbezési érvelés helytálló, aminek következtében a kereset megalapozottsága érdemben vizsgálendő.

[14] Az alperes alaptalanul védekezett az eljárás során azzal is, hogy a felperes a kártalanítási eljárásban érvényesített igényére tekintettel jelen perben a jogsértés tényének megállapítását már nem kérheti.

[15] A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban: Bv.tv.) korábbi 10/A. §-a – a jelenlegi 75/B. §-a – szerint a jogalkotó a kártalanítás jogintézményének bevezetésével elismerte, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben a nem megfelelő elhelyezési körülmények bizonyos esetekben emberi méltóságot sértenek, egyben az érintettek ezzel összefüggő kompenzálását kívánták biztosítani. A hivatkozott jogszabályhely az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítási eljárás alapvető szabályait rögzíti, de nem tartalmaz rendelkezést a kártalanítás körébe nem vonható, egyéb fogvatartotti igények érvényesítésének lehetőségéről. A jogszabály szövegéből nem vonható le következtetés arra, hogy a sérelmet szenvedett fogvatartott csupán kártalanítási eljárás megindítására lenne jogosult. A Bv.tv. indokolása is azt támasztja alá, hogy a jogalkotó a kártalanítási eljárással kizárólag a pénzbeli követelésekre vonatkozó igényeket kívánta rendezni. A Bv.tv. és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény általános indokolása értelmében a jogintézmény „újonnan bevezetendő, a zsúfolt elhelyezési körülmények miatti jogsérelemmel arányban álló hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárás”, azonban a pénzbeli kompenzáción kívül más jellegű törvényi célt nem jelöl meg. A 3254/2019. (X.30.) AB határozat indokolása szerint pedig a Bv.tv. rendelkezéseinek értelmezése akkor felel meg az Alaptörvény 28. cikkének, ha nem zárja el a fogvatartottat a személyiségi jogai megsértéséből eredő igényei érvényesítésétől. A Bv.tv.-ben szabályozott, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt érvényesíthető kártalanítás tehát kizárólag az e körülmények következtében előálló személyiségi jogsértés felróhatósági alapú jogkövetkezményét, a nem vagyoni kártérítést (a Ptk. hatálya alatt sérelemdíjat) „váltja ki”, teszi felróhatóságtól függetlenné. A személyhez fűződő jogok megsértésének objektív szankciói alkalmazására, köztük a jogsértés megállapítására ezért a Bv.tv.-ben szabályozott kártalanítási eljárás keretében nem, csak polgári perben kerülhet sor. A kifejtettekből az is következik, hogy a jogsértés bírósági megállapítása iránti igény független a kártalanítási eljárás megindításától, illetőleg annak eredményétől. A perbeli esetre vetítve ez azt jelenti,

hogy közömbös, indított-e kártalanítási eljárást a felperes a fogvatartása alatt, illetve részesült-e kártalanításban. Összegezve: nem volt akadálya annak, hogy a felperes a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását kérje.

[16] Az eljárás során az alperes ténybeli beismerést tett: nem vitatta, hogy a felperes fogvatartásának megjelölt időszakaiban az elhelyezésére szolgált zárkákban az egy főre jutó mozgástér nem érte el a 3 m²-t, a wc függönyös kialakítású volt, és a szükséges tisztítószeresek sem voltak biztosítottak (P.6.számú ellenkérelem III. pontja, P.13. számú jegyzőkönyv 2. oldal negyedik bekezdése). Ezek a tények megvalósítják az emberi méltósághoz fűződő jog (régí Ptk. 76. §) megsértését, következésképpen megalapozott a felperes jogsértés bírósági megállapítására [régí Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pont] irányuló keresete, amelynek alkalmazásához elégséges a jogsértő magatartás tanúsítása.

[17] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta.

[18] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 83. § (1) bekezdése értelmében törvény eltérő rendelkezése hiányában a pernyertes fél perköltségét a peresztes fél téríti meg. A jelen eljárásban pernyertes felperes jogi képviselője a perköltségét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja szerint az ügyvédi megbízási szerződésben foglaltaknak megfelelően kérte megállapítani, amit a bíróság indokolt esetben mérsékelhet, ha az nem áll arányban a pertárgyértékkel vagy a kifejtett ügyvédi tevékenységgel. A megbízási szerződésben kikötött óradíj – a jelenlegi ár- és értékviszonyok alapján – nem tekinthető eltúlzottnak és elfogadható a kifejtett ügyvédi tevékenységhez szükségesként jelzett munkaidő ráfordítás is. Nem látta indokoltnak az ítéltábla a tárgyaláson való megjelenéssel összefüggésben felszámított díj mérséklését sem. Csupán a felperes előállításával kapcsolatban felmerült költség felszámítása nem megalapozott: a felperes ugyanis az elsőfokú eljárásban ilyen címen költségigénnyel nem élt, a fellebbezésében pedig azt adta elő, hogy annak összegét nem tudja igazolni. Az előállítás során felmerült költség megtérítésére ilyen körülmények között nem jogosult. Erre figyelemmel az ítéltábla a felperes elsőfokú eljárási költségét 225.000 forintban állapította meg és a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte a peresztes alperest annak megfizetésére.

[19] Az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján illetékmentes, ezért a feljegyzett első-és másodfokú eljárási illeték az állam terhén marad.

[20] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Szeged, 2023. szeptember 26.

Dr. Kiss Gabriella sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró